

Inleiding op digitalisering t.b.v. *digital humanities*

Marco de Niet

*DH Clinic 1
Utrecht, 5 september 2017*

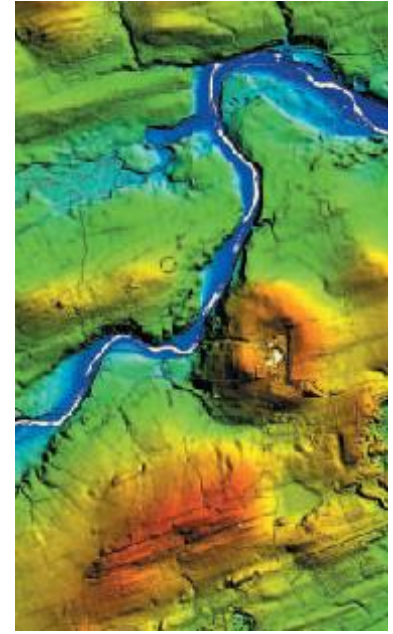

1. Perspectieven op digitalisering
2. Kwaliteitszorg en standaardisatie
3. De gebruiker centraal (?)

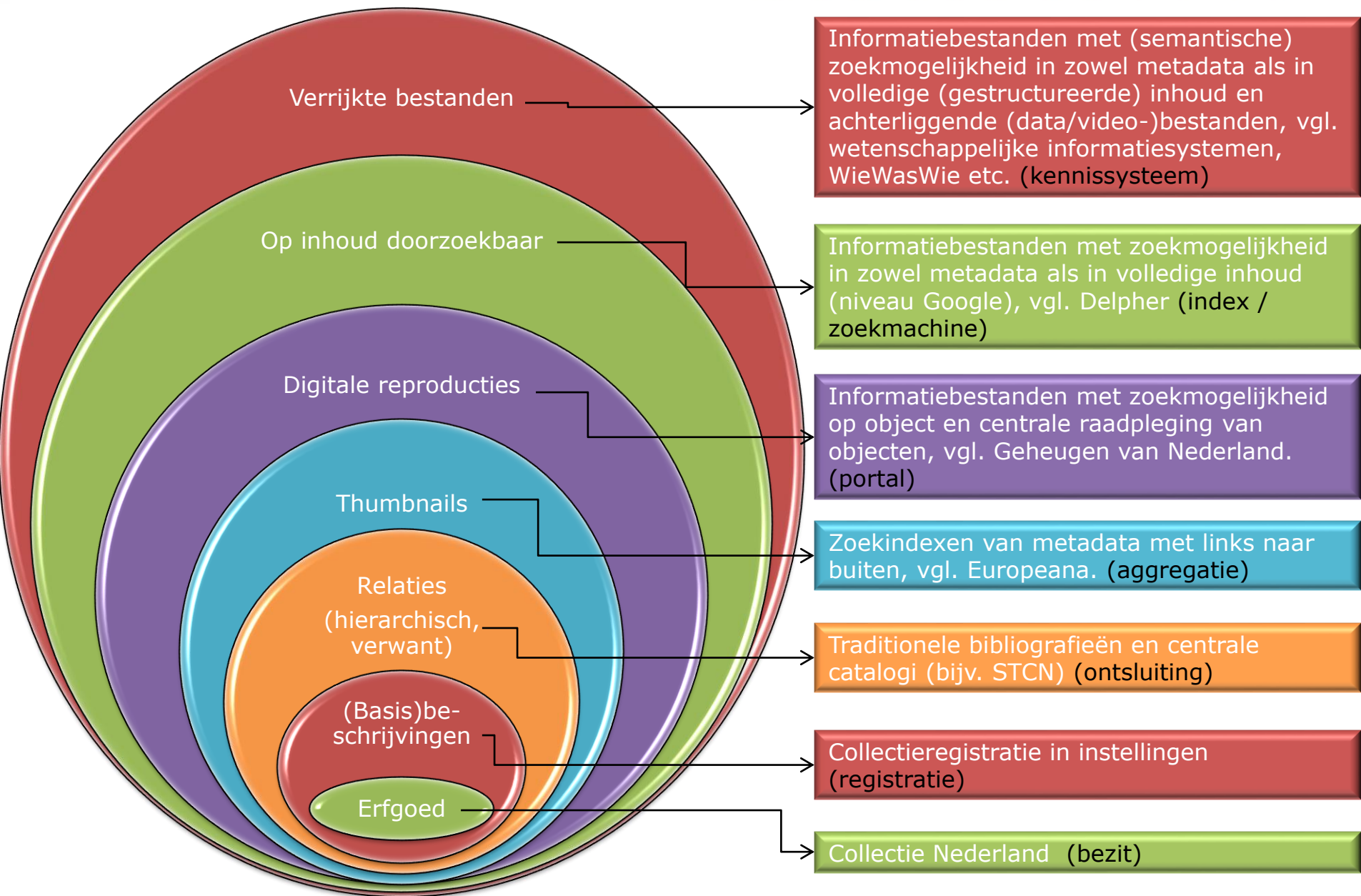
Perspectieven op digitalisering

Digitale Collecties: Objectenatie

Noord 16 42 Kapp. d. d. 11 Noob h. 100. tot het bekennen
eener jaarlijkske vergoeding voor bezwaarten
aanden Secretaris van de Commisje ingeheld
tot herziening van het Reglement, nof een de
Singerlijks wecklieds bij de michtingen
des Athillens, enz. — Betluit fies

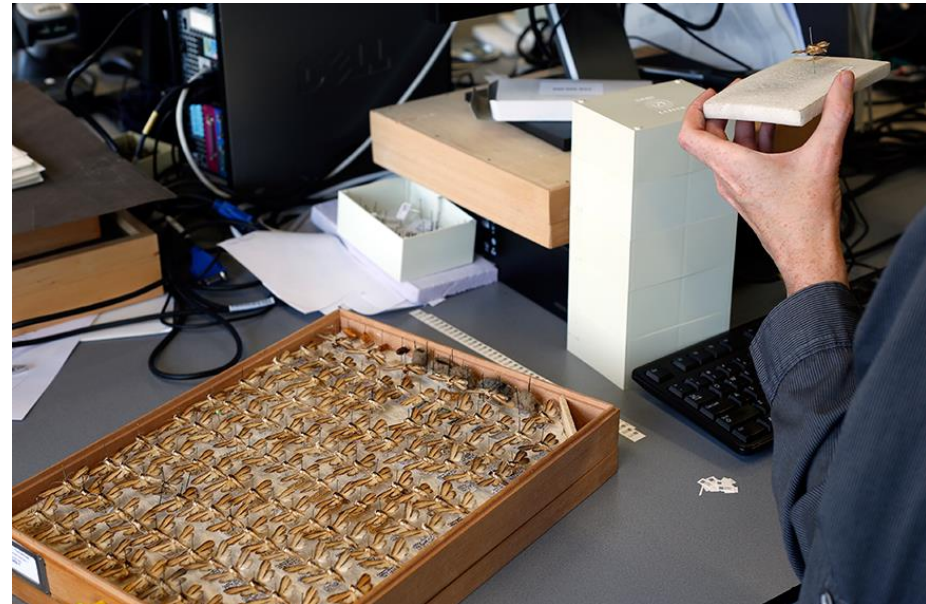

Zijn onze digitale collecties in de toekomst in 3D?

“Digitaliseren klinkt spannend – **ikzelf denk dan althans meteen aan 3D-scans** – maar de werkelijkheid blijkt een stuk prozaïscher: labelgegevens moesten worden ingevoerd in een digitale database, een barcode moest helpen objecten precies te lokaliseren en een groot aantal objecten werd gefotografeerd.”

Lynn Berger, De Correspondent, 31-10-2014

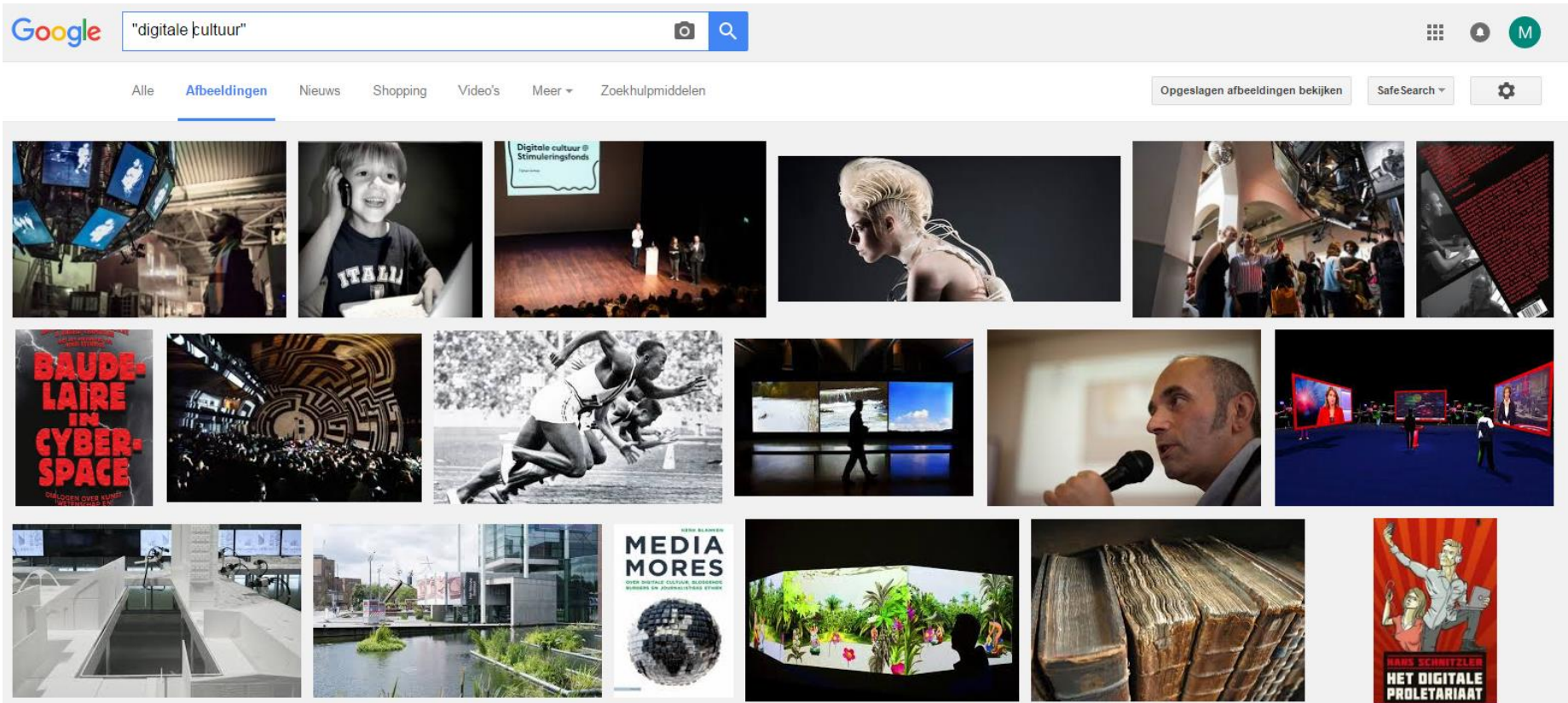

Barking up the wrong tree?

Welk *born digital* materiaal komt in publieke collecties terecht?

Waarop heeft digitalisering betrekking?

Digitale conversie van analoge collecties/objecten:

Erfgoedmateriaal dat van origine niet digitaal is, maar waarvan met de digitalisering een reproductie is gemaakt.

Born-digital materiaal verzamelen:

Erfgoedmateriaal dat van origine al digitaal is, zoals elektronische archieven, digitale kunst of foto's die met een digitale camera zijn gemaakt.

Digitale informatie over collecties en objecten:

Beschrijvingen, thumbnails, detailfoto's, contextinformatie. De informatie wordt meestal in een geordende vorm (bijvoorbeeld een database) beschikbaar gesteld

Ieder type vergt (deels) eigen aanpak voor toegang en beheer

DE DIGITALE COLLECTIE NEDERLAND

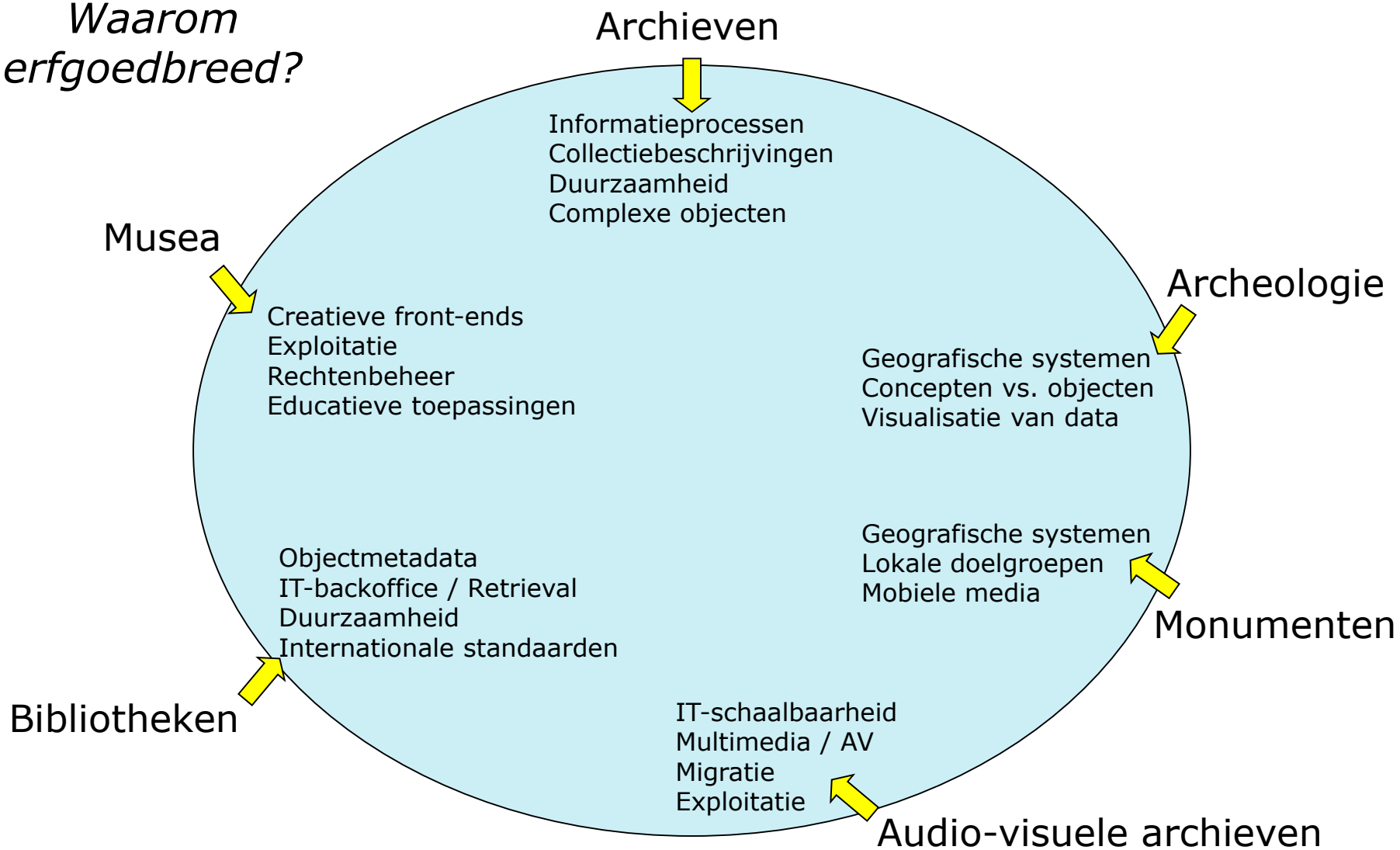
De overheid beoogt met dit alles de totstandkoming van de **Digitale Collectie Nederland**. Een virtuele collectie van alle digitale bronnen aangelegd door verschillende erfgoedinstellingen. Iedere instelling die digitaliseert, vanuit welke doelstelling ook, kan bijdragen aan deze collectie.

Het is wenselijk dat erfgoedinstellingen digitaliseringsprojecten richten op de Digitale Collectie Nederland en daarbij gebruik maken van de bestaande infrastructuur. Alleen dan worden de digitale bronnen daadwerkelijk optimaal toegankelijk en bruikbaar voor iedereen.

De virtuele digitale collectie houdt niet op bij de landsgrenzen. Gezamenlijk bouwen de Europese lidstaten aan een Europese collectie van gedigitaliseerd cultureel erfgoed.

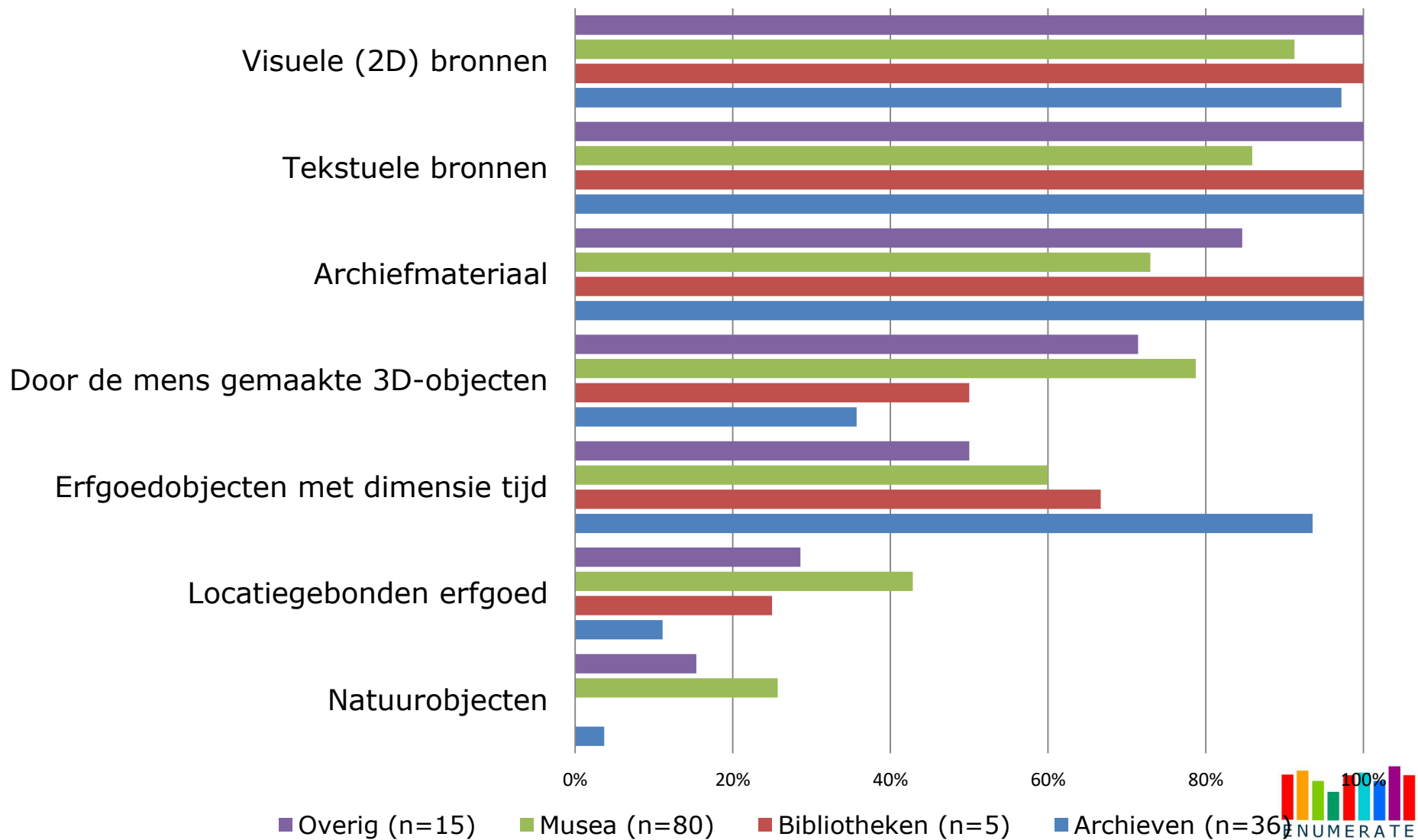

*Waarom
erfgoedbreed?*

Aanwezigheid typen analogo erfgoed per sector (n=136)

Kwaliteitszorg en standaardisatie

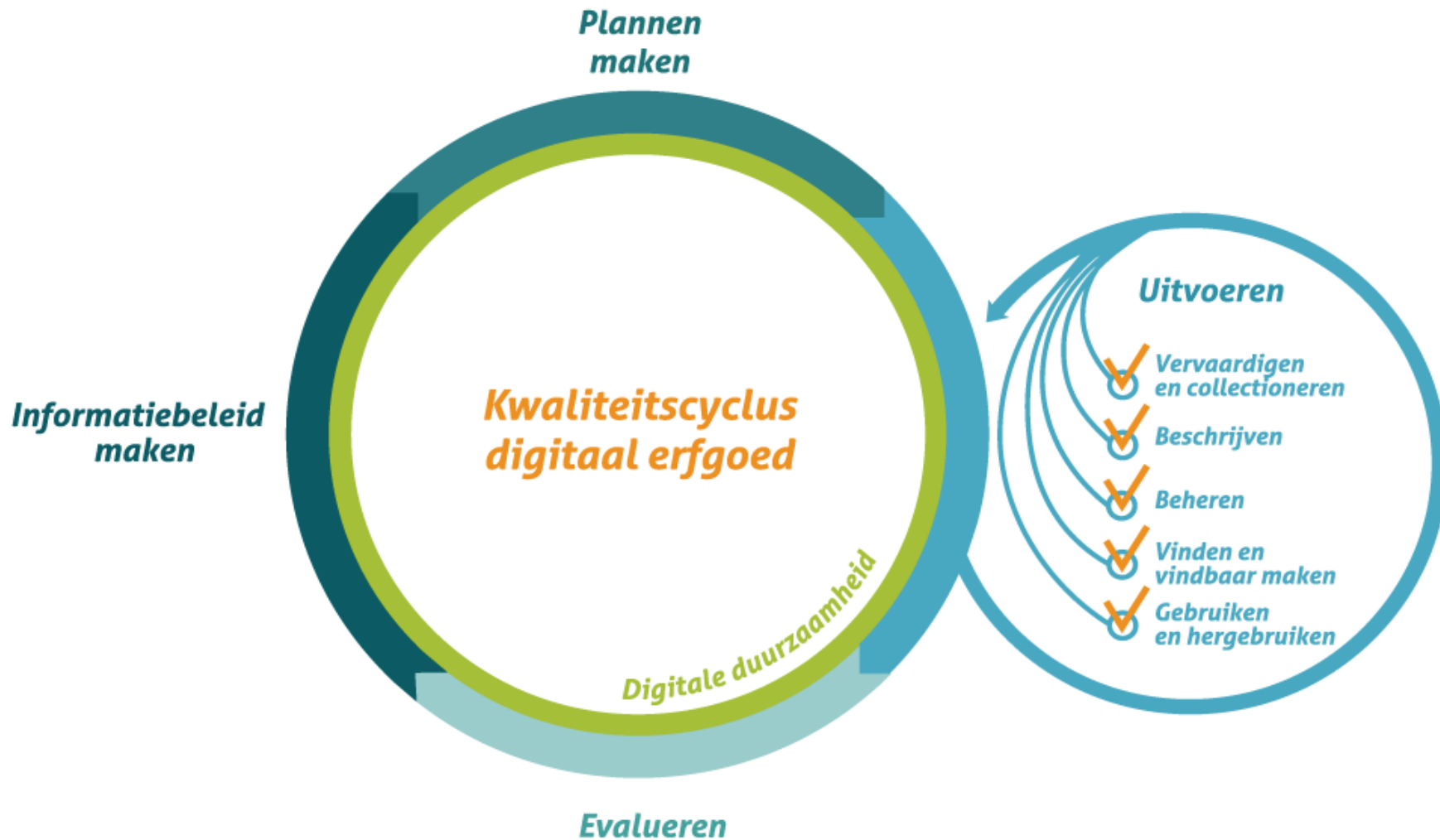

Dit is geen digitalisering!

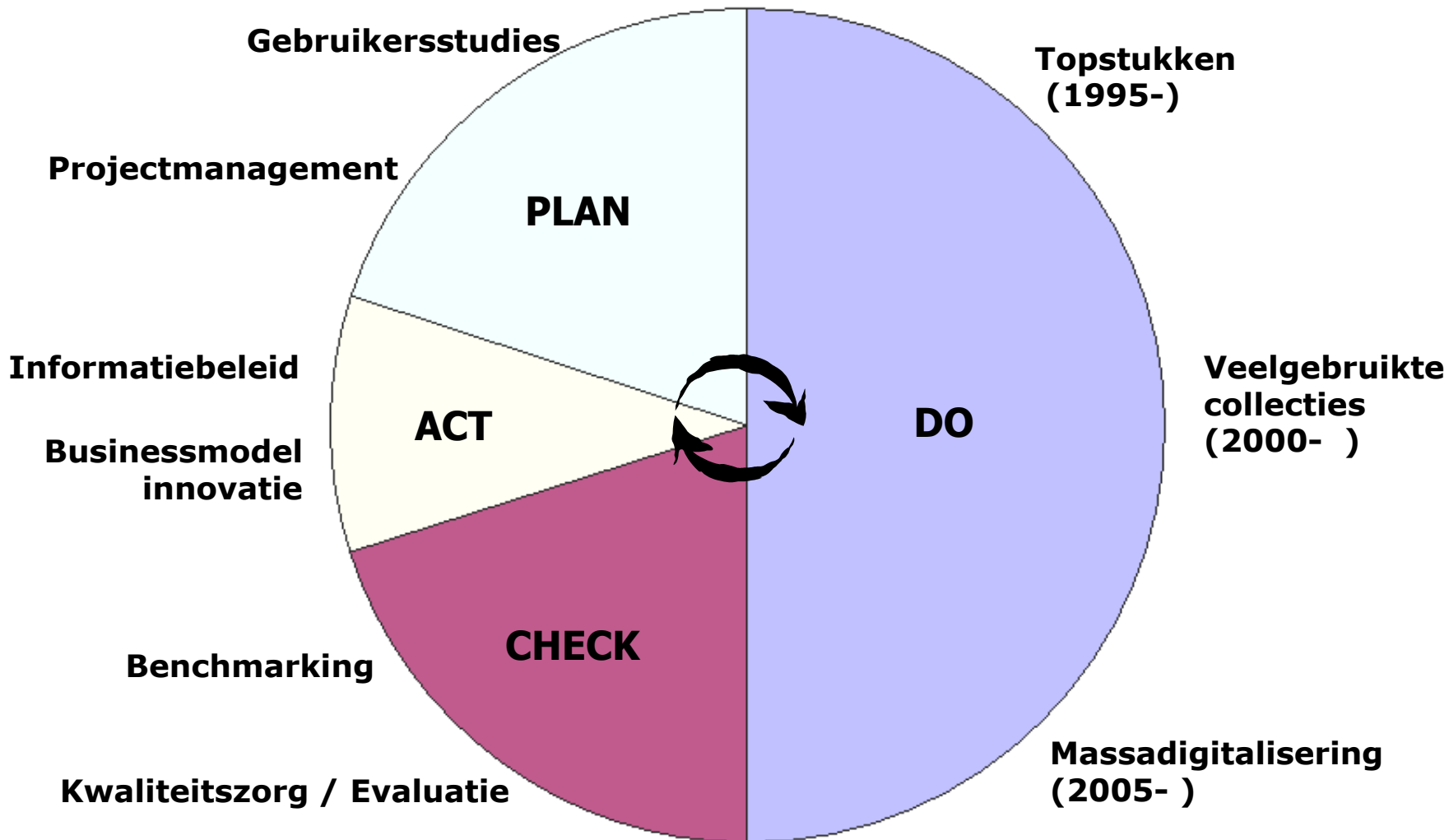

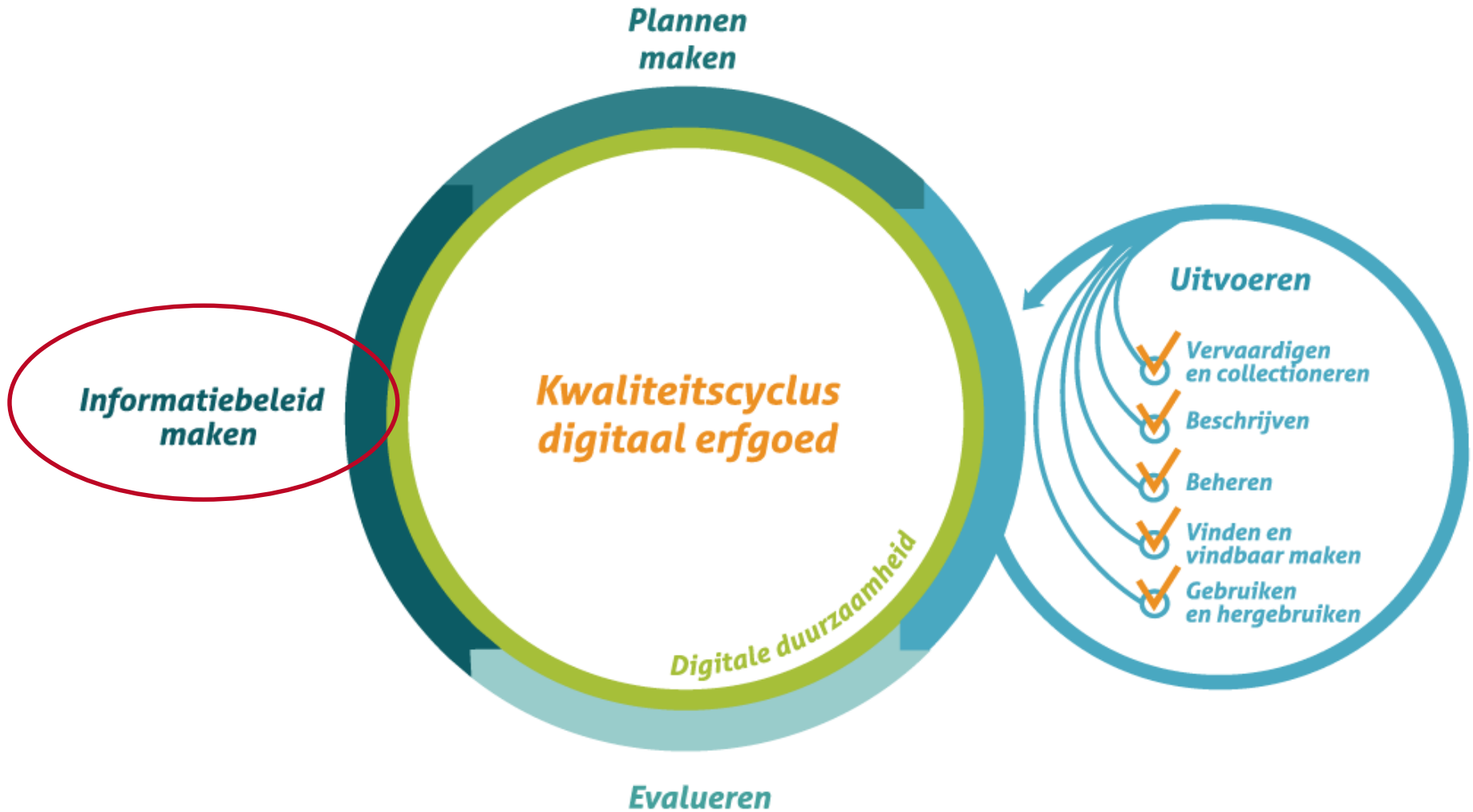
Dit is digitalisering!

Ontwikkeling aanpak rond digitaal erfgoed

Informatiebeleid / digitale strategie

Informatiebeleid geeft digitalisering en ICT een plaats in het algemene beleid van de instelling.

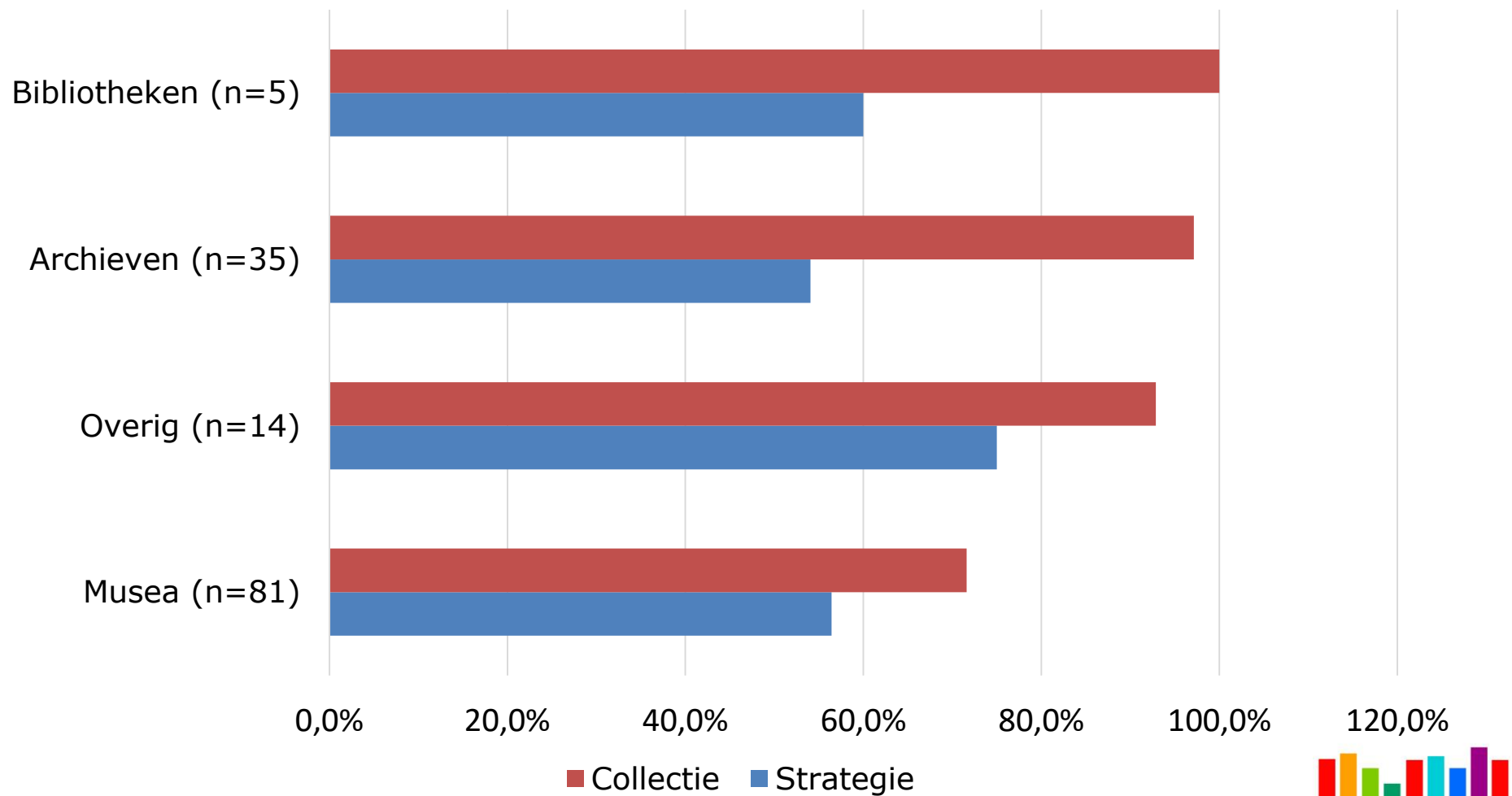
Het management van de erfgoedinstelling wordt direct betrokken bij discussies over het belang en de aard van nieuwe dienstenontwikkeling.

Digitalisering, en daarmee de ICT-praktijk, is niet incident-gedreven, maar komt voort uit beleidskeuzen.

De instelling legt afspraken vast over duurzaamheid van digitale data en kennis over de collectie.

Digitale collectie / Digitale strategie (n=140)

[Home](#) > [Aan de slag](#) > [Kwaliteitscyclus digitaal erfgoed](#)

Informatieplannen

DEN adviseert erfgoedinstellingen om een informatieplan te schrijven. Dit kennisdossier kan daarbij helpen. In dit dossier houden wij ons uitsluitend bezig met een informatieplan dat betrekking heeft op de kerntaak van een erfgoedinstelling: namelijk het beheren en ontsluiten van een digitale collectie en het leveren van informatie en daaraan gerelateerde diensten over die collectie.

Wat is een informatieplan?

Met een informatieplan leg je als instelling onder meer vast hoe je het beheer van je digitale collecties en digitale dienstverlening wilt organiseren, hoe je werkprocessen wilt inrichten en welke ICT-systemen je daarvoor wilt gaan inzetten. Hiermee is het een onmisbare schakel in de voorbereiding op je digitale dienstverlening. Door je beleidskeuzes vast te leggen is het gemakkelijker om deze te evalueren en waar nodig, bij te stellen.

Een informatieplan bestaat uit drie onderdelen:

- Een [informatiebeleidsplan](#), waarin je aangeeft op welke wijze ICT kan bijdragen aan het uitvoeren van de missie en doelstellingen van je organisatie, met name voor de collecties.
- Een [digitaliseringsplan](#), waarin je vastlegt hoe je de digitalisering en de digitale dienstverlening gaat realiseren.
- Een [duurzaamheidsplan](#), waarin je vastlegt op welke wijze de digitale dienstverlening voor de lange termijn gegarandeerd kan worden.

Typ hier uw zoekopdracht →

Selecteer een taal ▼

Mogelijk gemaakt door [Google Translate](#)

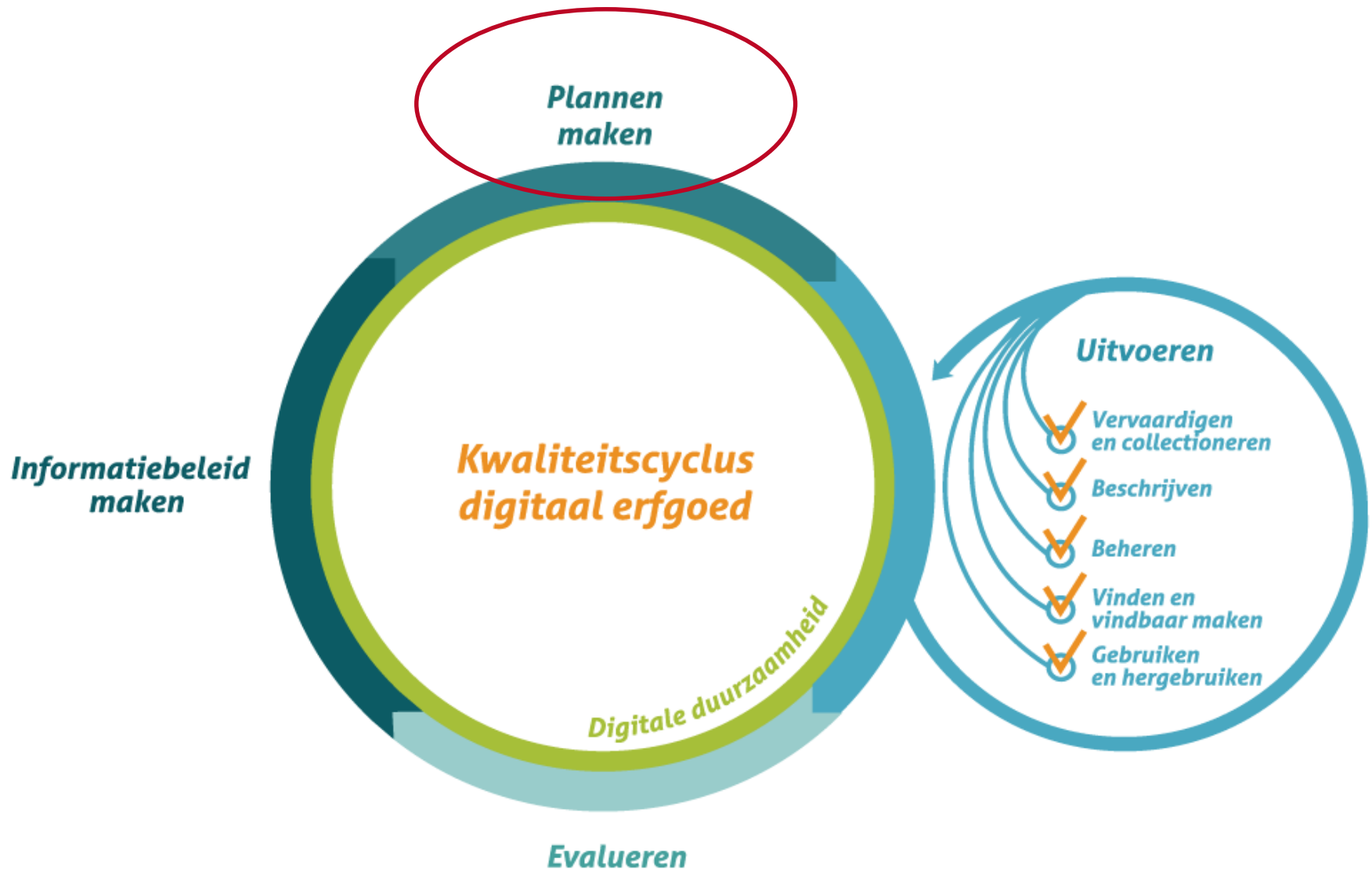
Aanmelden voor de DEN-brief

Gerelateerde kennisdossiers

- Use case: Informatieplan, spiegel van de organisatie
- Sociale-mediabeleid
- Kwaliteitscyclus Digitaal Erfgoed

Gerelateerde items

- Leestip: interview Marco de Niet in Informatieprofessional
- Kunsten '92 adviseert gemeenteraden over erfgoed- en cultuurbeleid
- RICHES second policy seminar - New Horizon Cultural Heritage
- EuroMed 2016 - International Conference on Digital Heritage
- 'DEN wordt wel eens de kruipolie van de sector genoemd:' interview Marco de Niet
- Verslag conferentie Digitalisering van Cultuur Erfgoed
- Digitale Collectie Nederland

Gedegen voorbereiding:

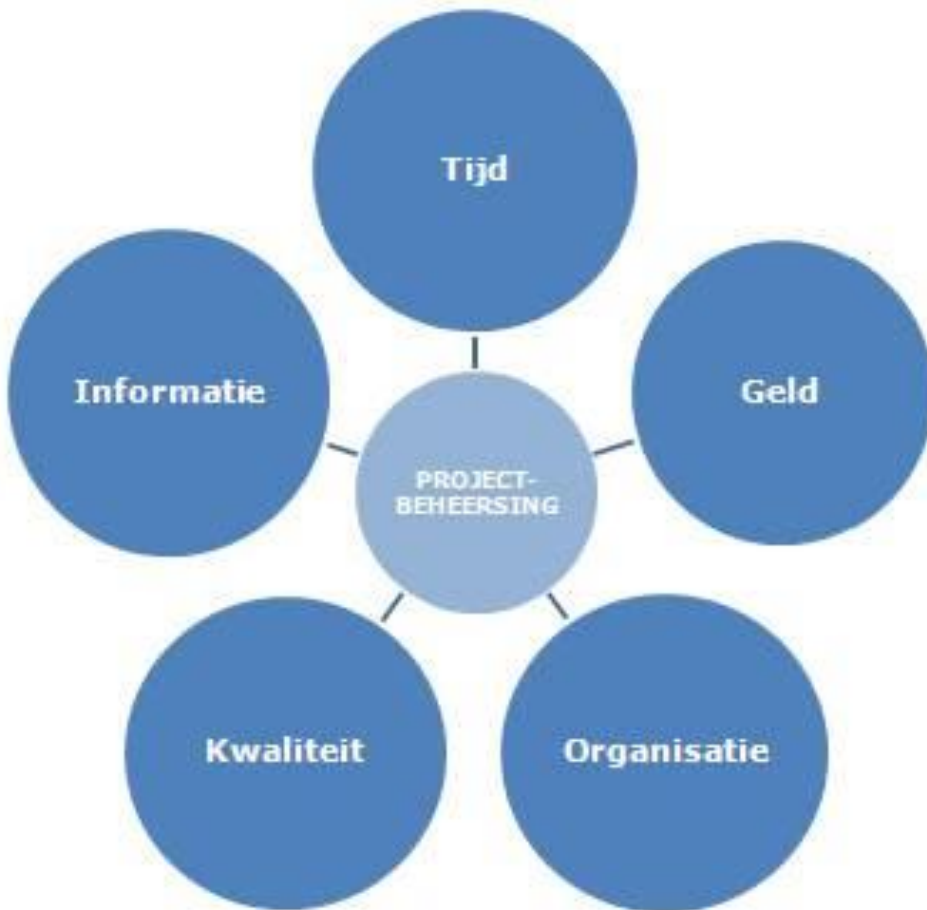
Wat? Digitale collectievorming / dienstverlening

Voor wie (niet)? Gebruiker

Waarom? Meerwaarde bepalen

Hoe? Technologie + Standaarden

Met welke middelen? Financiering

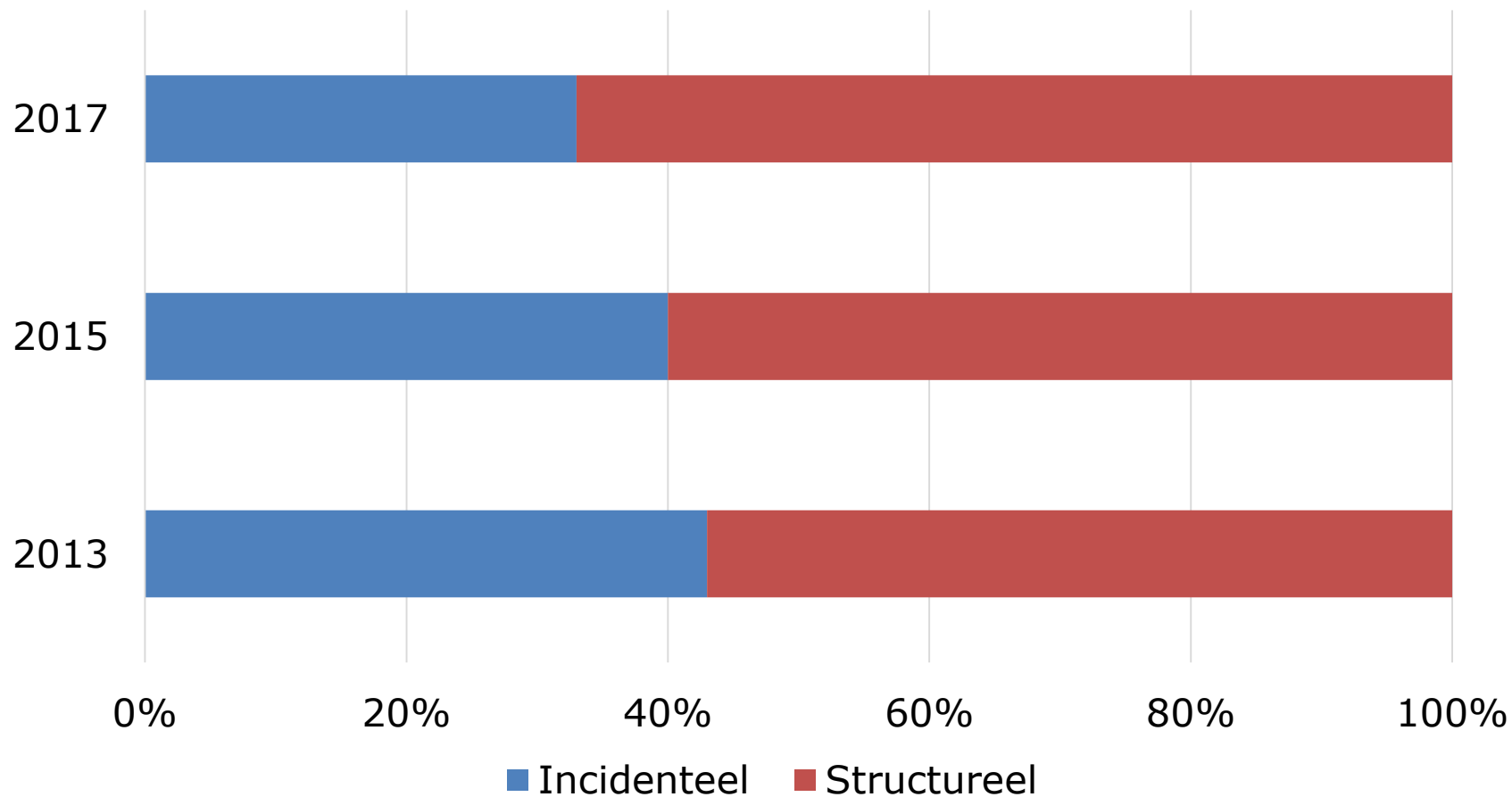

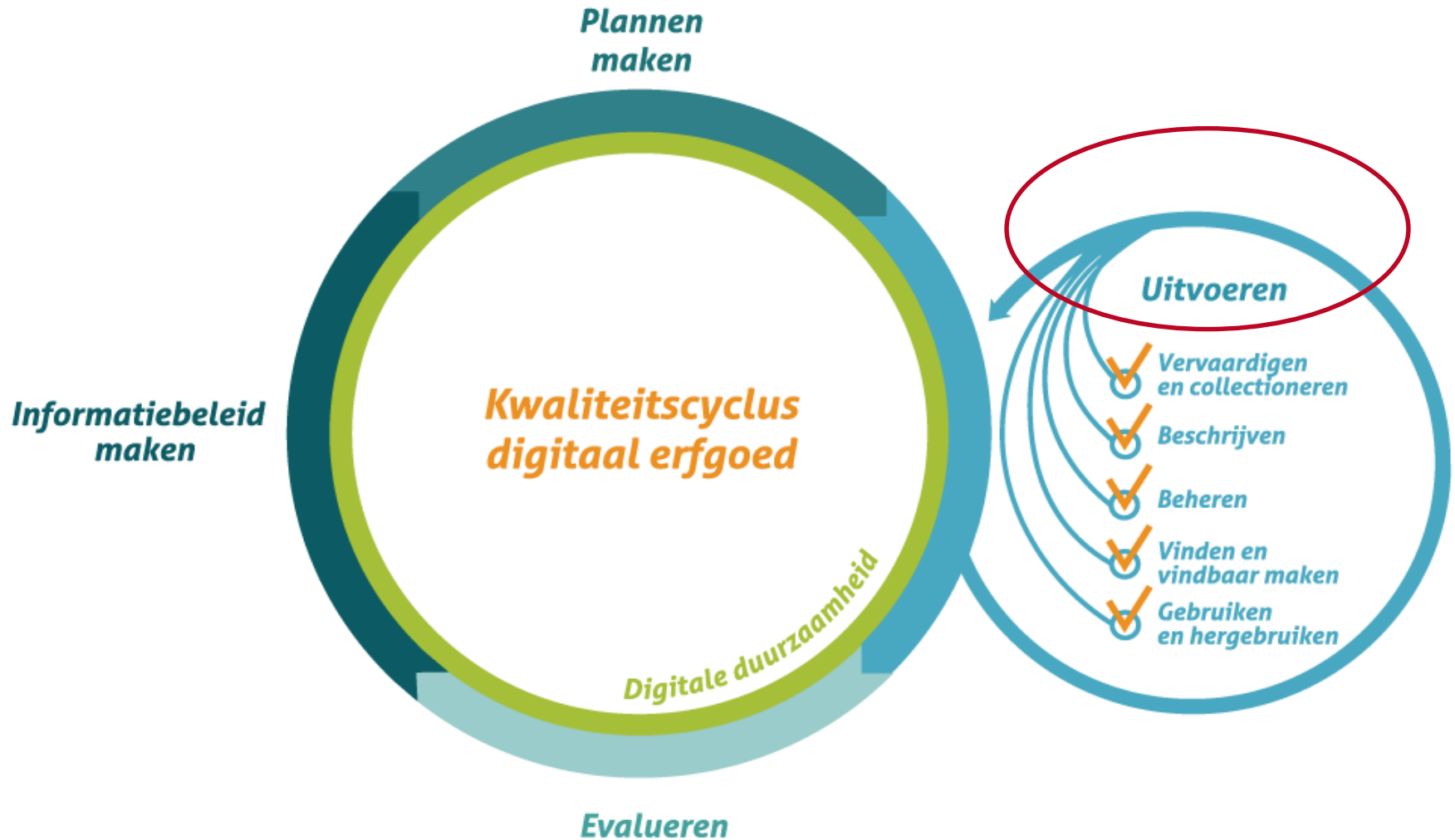
Voorbeeldindeling projectplan

1. **aanleiding project;**
2. **omschrijving project en beoogd resultaat;**
3. **omschrijving toepassingsomgeving;**
4. **relatie met informatiebeleid of digitaliseringsplan;**
5. **globale trajectbeschrijving;**
6. **eventuele opdeling in deelprojecten;**
7. **voorlopige planning;**
8. **schatting benodigde projectbezetting;**
9. **voorlopige begroting;**
10. **voorlopig dekkingsplan;**
11. **exacte planning conceptuele fase;**
12. **begroting conceptuele fase.**

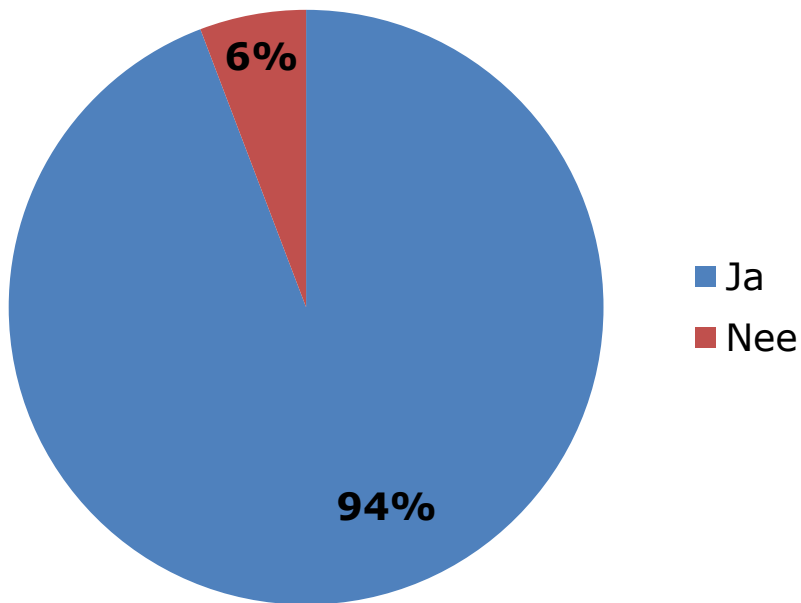
Kostenontwikkeling digitale collecties

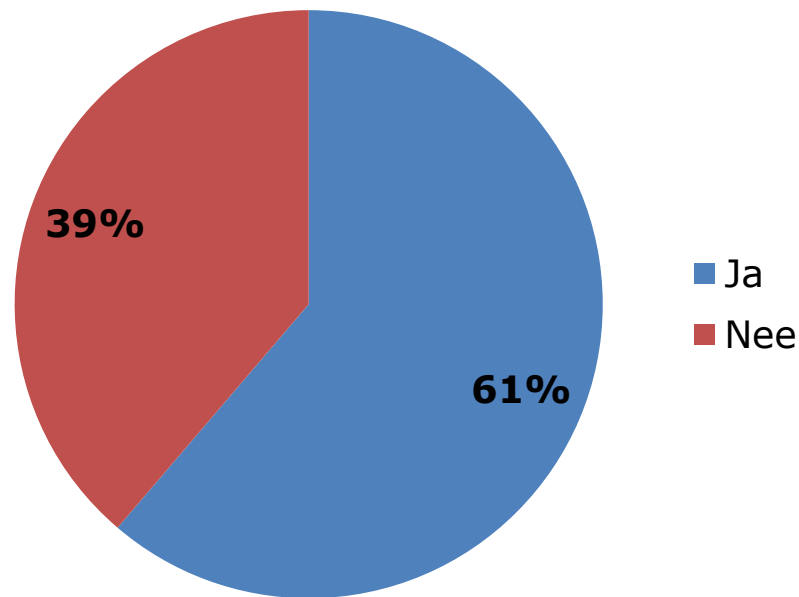

Heeft je instelling digitale collecties? (n=121)

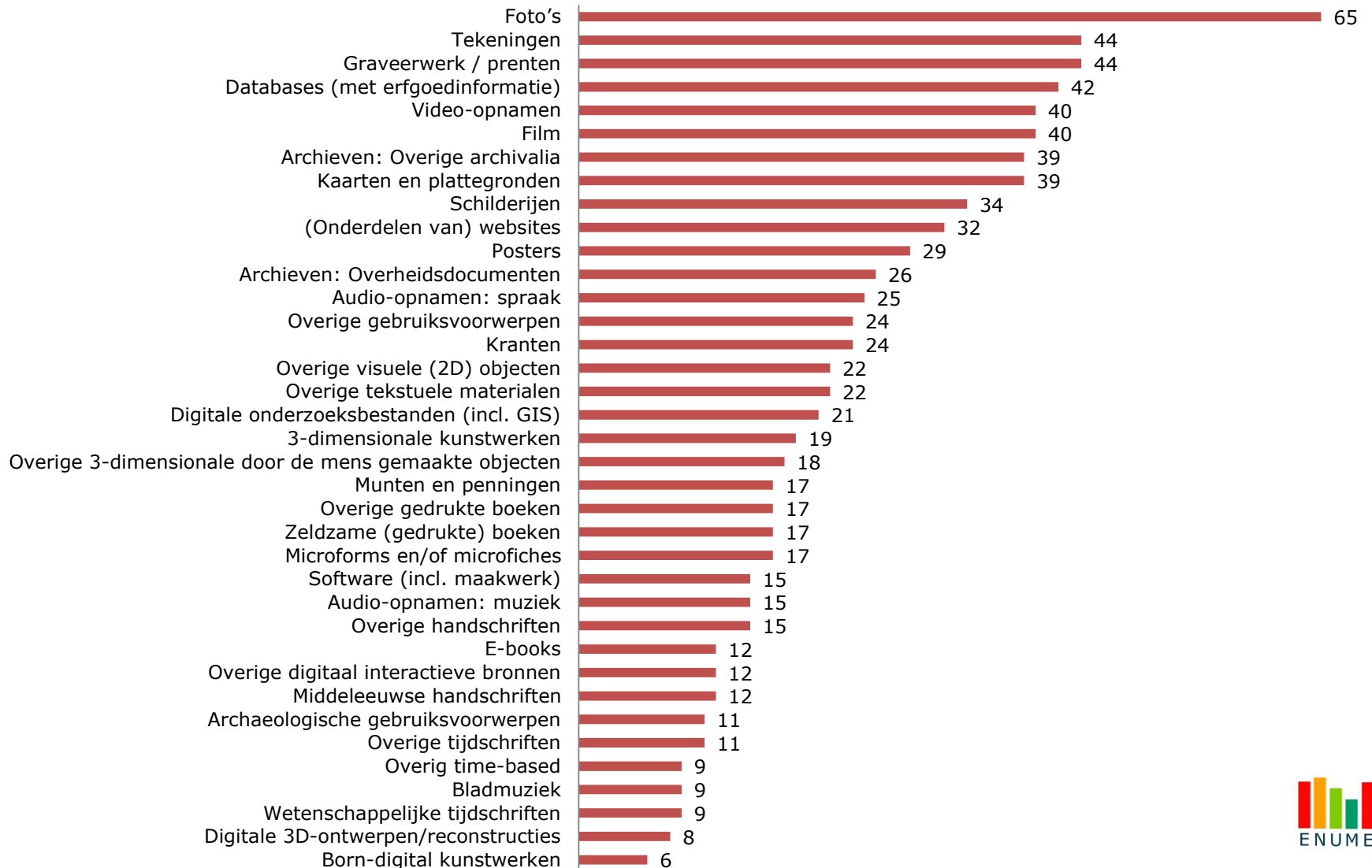
Verzamelt je instelling *born digital* erfgoed? (n=111)

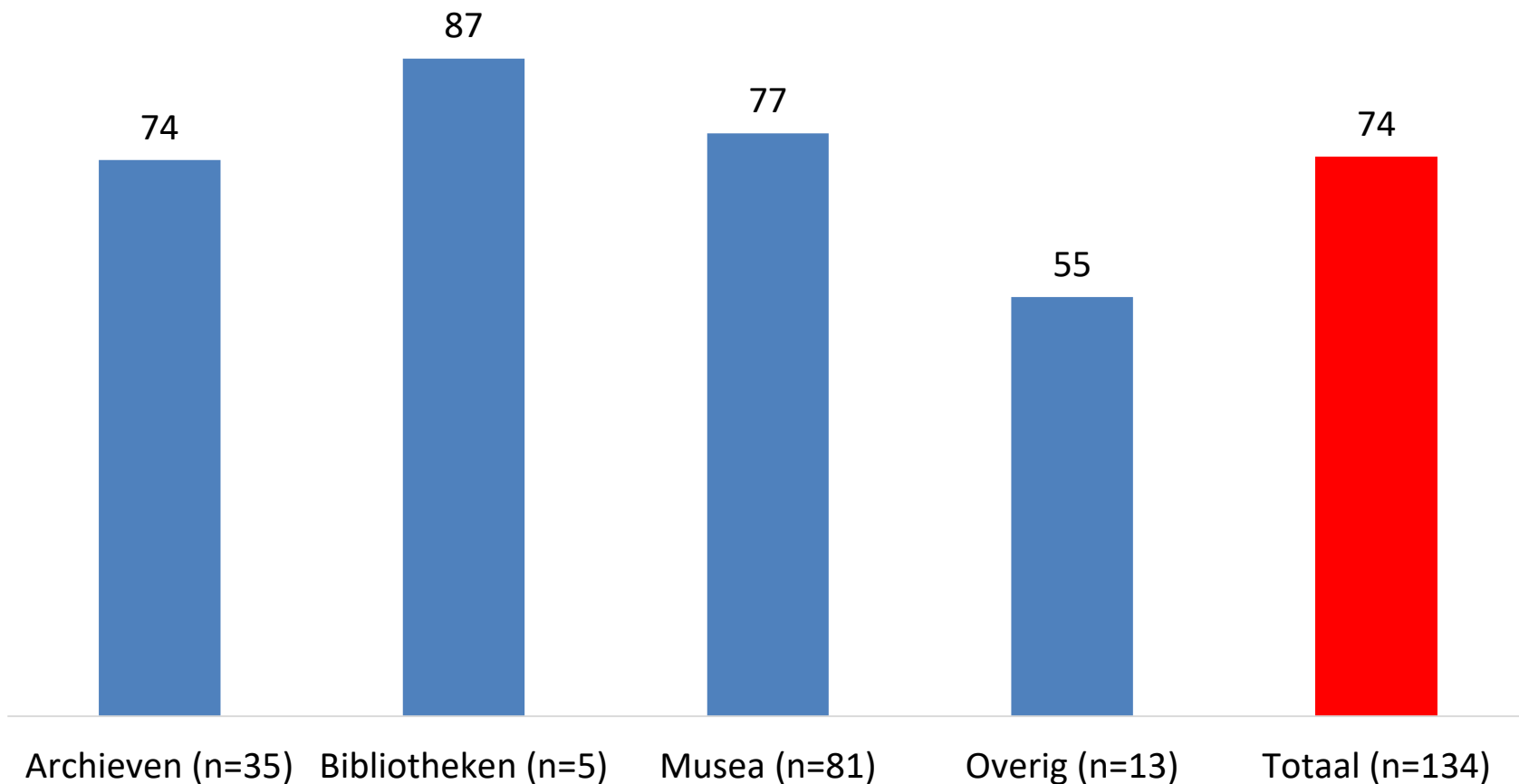
Meest voorkomende typen digitale collecties (n=139)

■ % instellingen met digitale collectie

% van collectie digitaal ontsloten (n=134)

Digitale collecties

Offline

Online

Eigen
website

Externe platforms

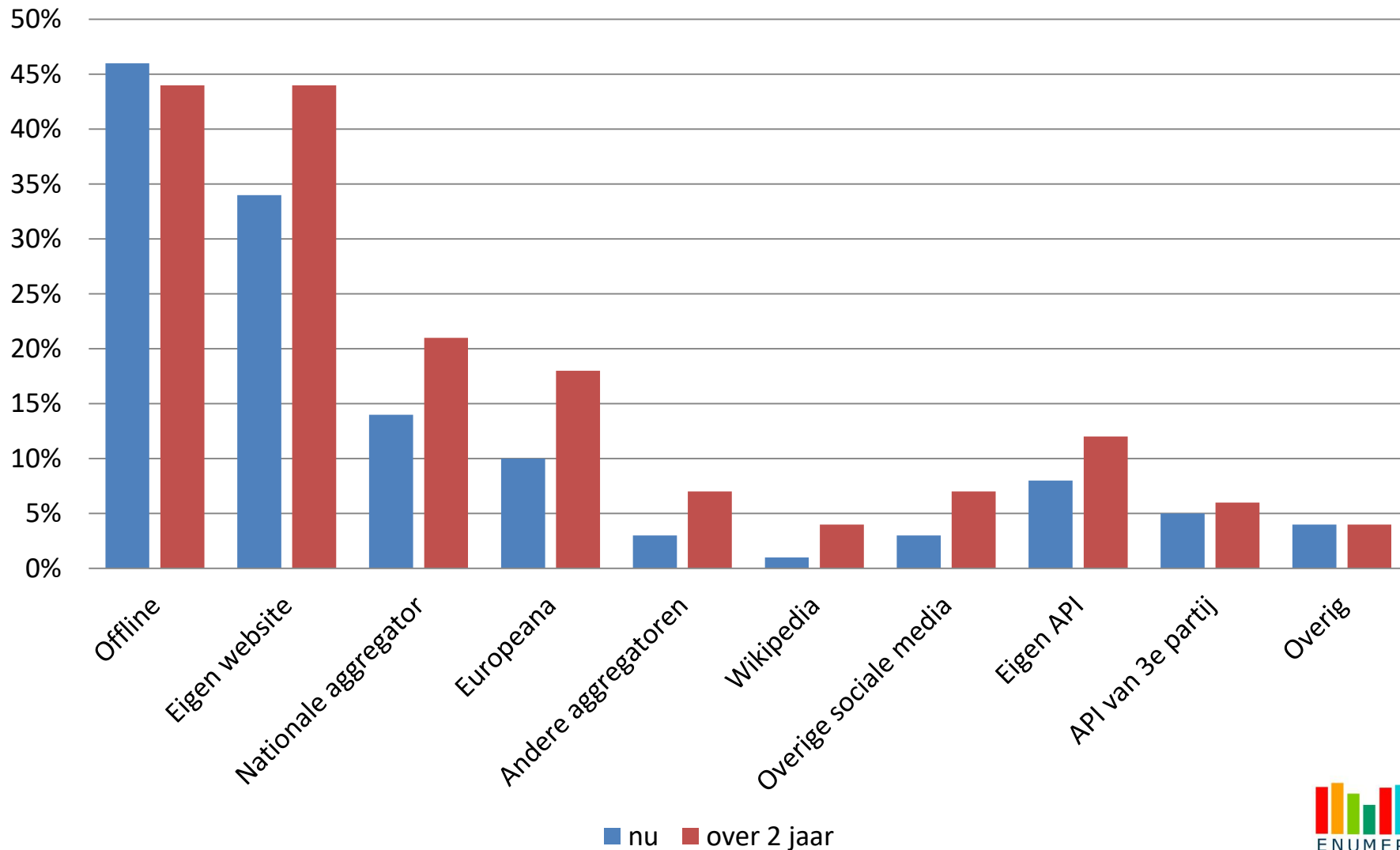
Erfgoed-
portals

Publieke
portals &
Sociale media

Open
(her)gebruik

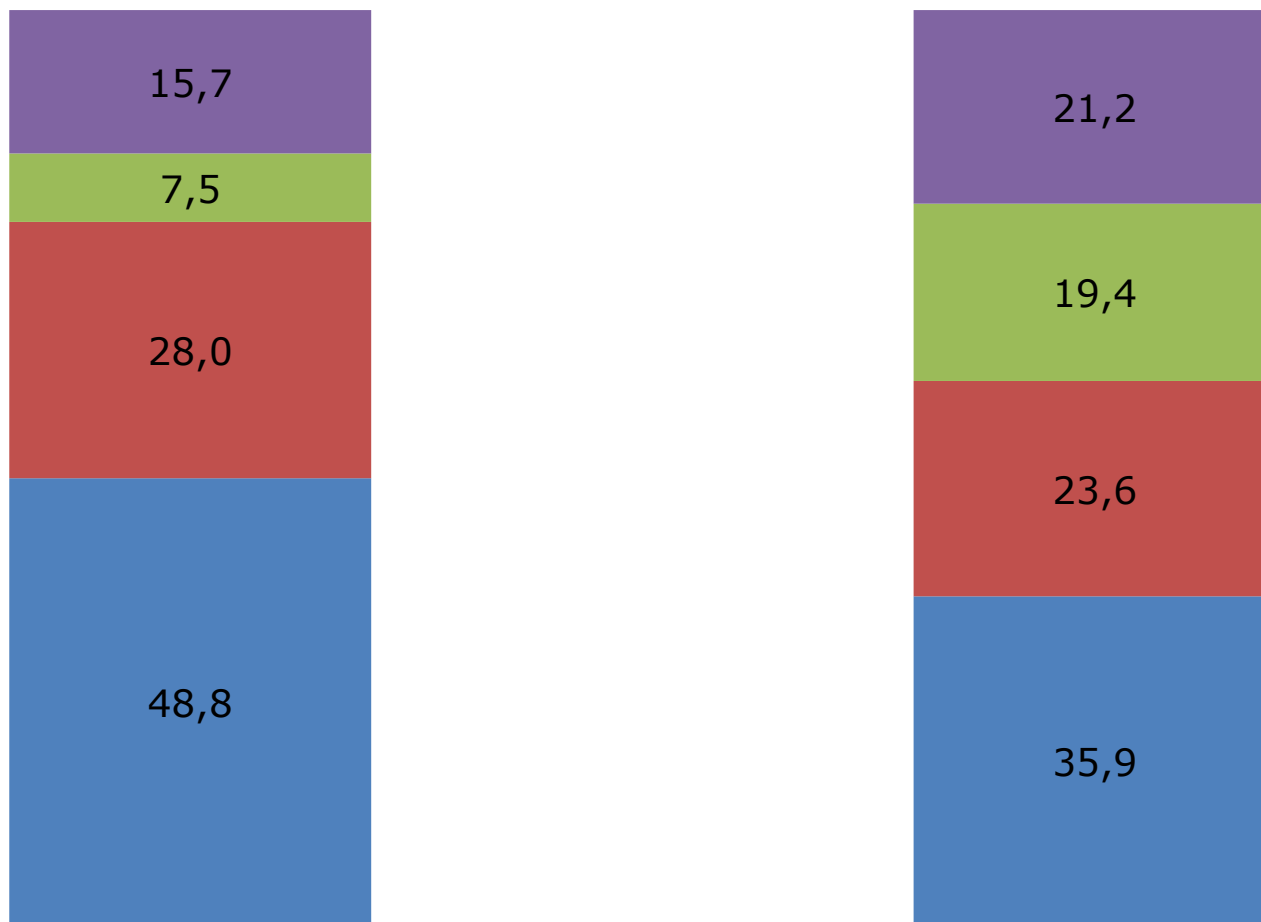
Toegang tot digitale erfgoedcollecties (n=90)

Auteursrechtelijke status van metadata en digitale collectie (n=79)

■ Publiek domein ■ Bij de instelling ■ Bij derden ■ Onbekend

Metadata

Digitale reproducties ("full content")

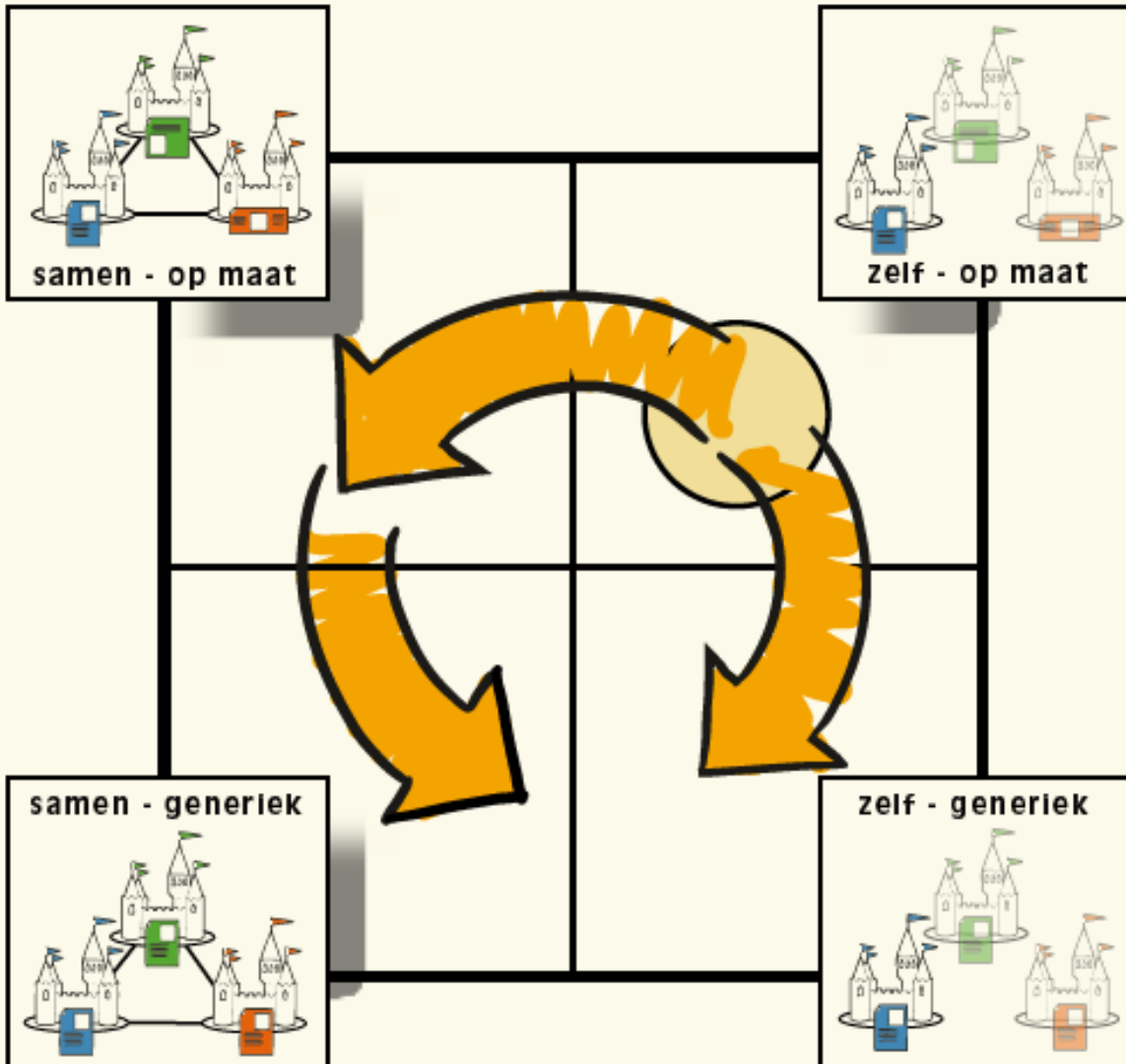
"Publieke investeringen in de digitalisering van erfgoedcollecties zijn op de lange termijn alleen te rechtvaardigen als deze zich vertalen in een zo breed mogelijke online toegang tot het gedigitaliseerde materiaal."

Beelden van het verleden, 2015

Be open

Be generous

Afbeelding 11
Verschillende
strategieën voor
ICT-Infrastructuur.

Belangrijkste principes om de juiste techniek te kiezen

- Open infrastructuur
- Open standaarden
- Verbindend
- Duurzaam (vergt op termijn geen grote migratie/conversie)
- Toekomstgericht (anticiperend op nieuwe ontwikkelingen)

[Home](#) > [Aan de slag](#) > [DE BASIS](#)

DE BASIS

DE BASIS staat voor Digitaal Erfgoed: Bouwen Aan Succesvolle ICT-Strategie. DE BASIS is een set van minimale eisen voor de digitalisering van erfgoed en maakt onderdeel uit van de kennisbank van DEN. Als je als erfgoedinstelling op verantwoorde en duurzame wijze wil digitaliseren en je collecties online wil delen raadt DEN sterk aan DE BASIS te volgen.

De samenstelling van DE BASIS is gebaseerd op de kennis en ervaring van ICT-professionals uit de erfgoedsector zelf. De minimale eisen van DE BASIS bevorderen de kwaliteit van digitale erfgoed informatie en vergemakkelijken de uitwisseling van gegevens tussen erfgoedinstellingen onderling en met het publiek. DE BASIS heeft betrekking op alle aspecten van de digitale dienstverlening. Door DE BASIS onderdeel te maken van je digitale strategie als instelling past in de [nationale strategie digitaal erfgoed](#). Toepassing van DE BASIS bij de opbouw van je informatievoorzieningen sluit aan bij de principes van de DERA en faciliteert samenwerking in het [Netwerk Digitaal Erfgoed](#). Door DE BASIS te gebruiken ben je er zeker van dat je collectie digitaal houdbaar, bruikbaar en zichtbaar is.

Alle standaarden die onderdeel uitmaken van DE BASIS zijn duidelijk gemarkeerd in [de kennisbank](#). Zij zijn te herkennen aan dit logo:

Werkwijze

Mogelijk gemaakt door [Google Translate](#)

[Aanmelden voor de DEN-brief](#)

[→ DE BASIS voor auteursrechtenbeheer](#)

[→ DE BASIS voor vindbaarheid](#)

[→ DE BASIS voor vervaardiging](#)

[→ DE BASIS voor presentatie](#)

[→ DE BASIS voor digitale duurzaamheid](#)

[→ DE BASIS voor beschrijving](#)

[→ De experts](#)

[→ English version](#)

Gerelateerde items

[→ CLICKE! schrijft call uit voor VR/AR/MR hit](#)

Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA)

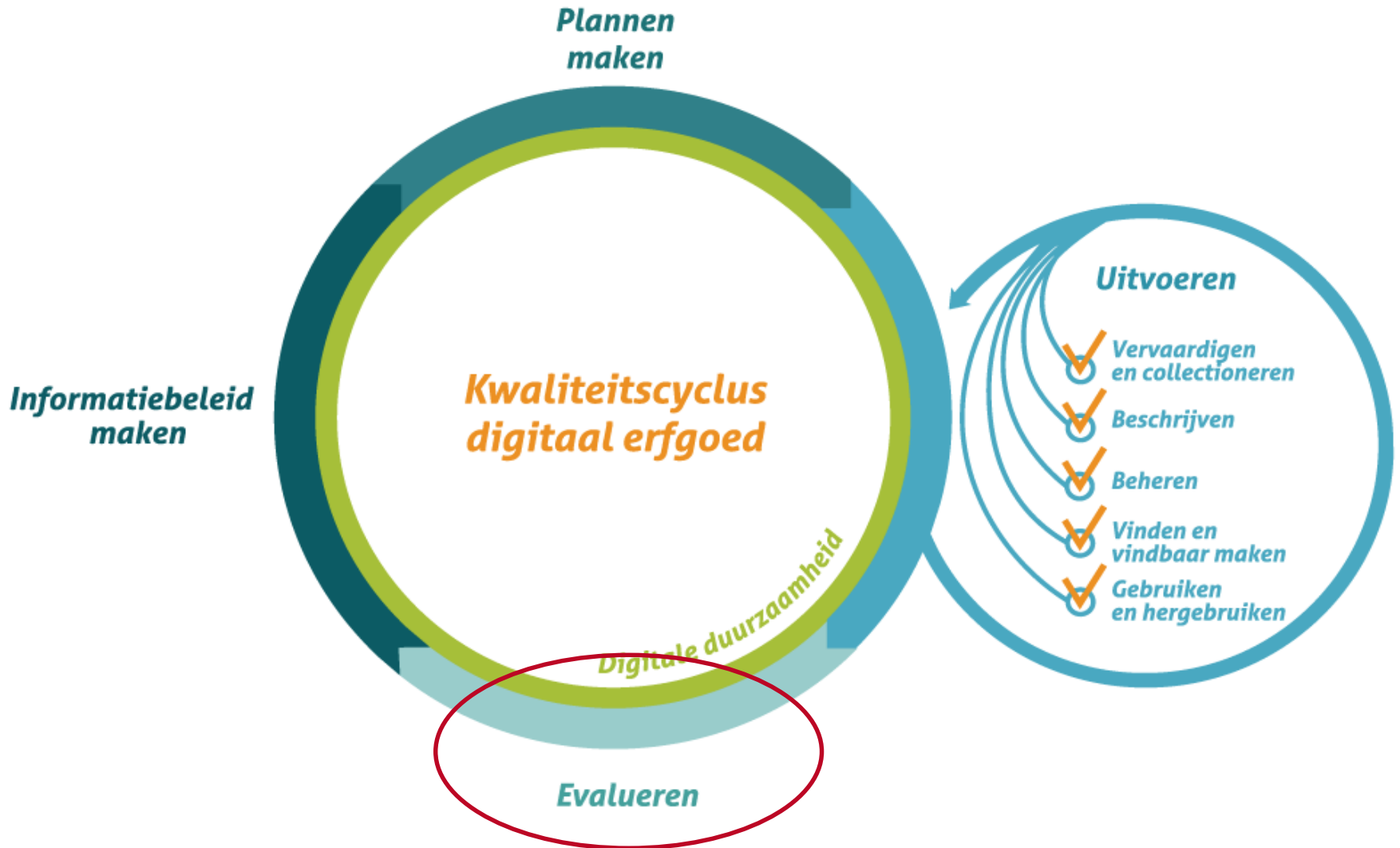
De DERA is opgezet om een aantal doelen te verwezenlijken:

1. Bijdragen aan een gemeenschappelijk begrip tussen deelnemers aan de ICT-infrastructuur.
2. Kaders bieden voor de projecten binnen de nationale infrastructuur.
3. Richtlijnen bieden aan instellingen die hun collecties willen aansluiten.
4. Informatie bieden over mogelijkheden tot gebruik van en interactie met de digitale collecties.

De DERA architectuurprincipes

1. Zorg dat de authenticiteit van erfgoed informatie duidelijk is
(bijv. herkomst en bewerkingen)
2. Zorg dat de beschikbaarheid van erfgoed informatie duidelijk is
(vorm, termijn van beschikbaarheid, gebruiksvoorwaarden)
3. Zorg dat informatie herkenbaar en gebruiksvriendelijk wordt aangeboden.
(toegankelijkheid, voor zowel personen als machines)
4. Zorg voor een eenduidige beschrijving van erfgoed informatie
(bijv. personen, concepten, plaatsen).
5. Zorg dat erfgoed informatie verwijst
(contextualisering)
6. Zorg dat erfgoed informatie verwijsbaar is
(vindbaarheid en relevantie)

Bepaal goed wat je wilt leren van de evaluatie!

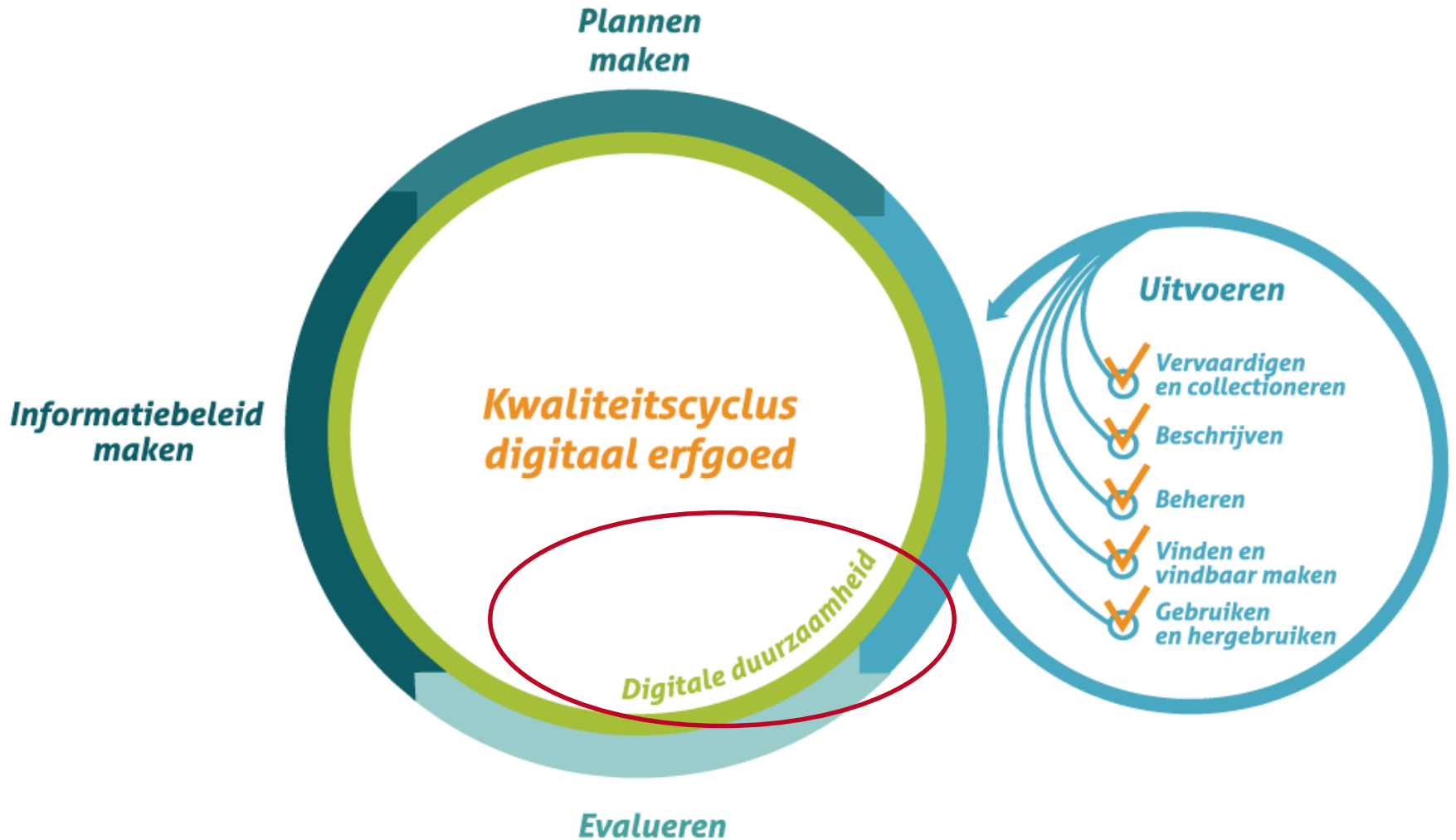
- Proces of resultaat?
- Tijdens of achteraf?
- Kwalitatief of kwantitatief?
- Openbaar of gesloten?
- Alleen of samen?

Valkuilen bij projectevaluatie

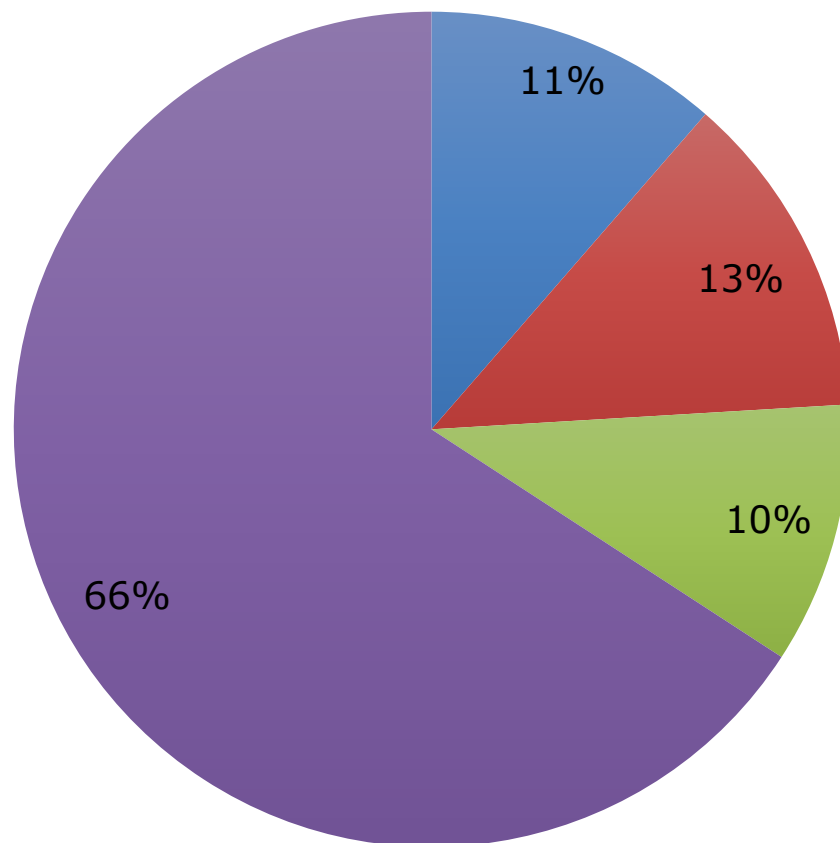
- De aandacht gaat al uit naar het volgende project ('een moetje')
- Niet iedereen durft elkaar de waarheid te zeggen
- Alleen zaken die goed zijn gegaan worden besproken
- Verborgene agenda: de evaluatie is een instrument om andere zaken voor elkaar te krijgen (bijv. wit voetje halen bij directeur)
- Het is onduidelijk wie er belang heeft bij de evaluatie
- Aanbevelingen worden niet opgepikt door de organisatie

Meer over evaluatie: www.den.nl/thema/2/evaluatie

Zijn de digitale collecties duurzaam opgeslagen? (n=88)

■ ja, in een eigen e-depot

■ ja, in een publiek digitaal archief

■ ja, in een privaat digitaal archief

■ nee, er is nog geen duurzame oplossing

De gebruiker centraal (?)

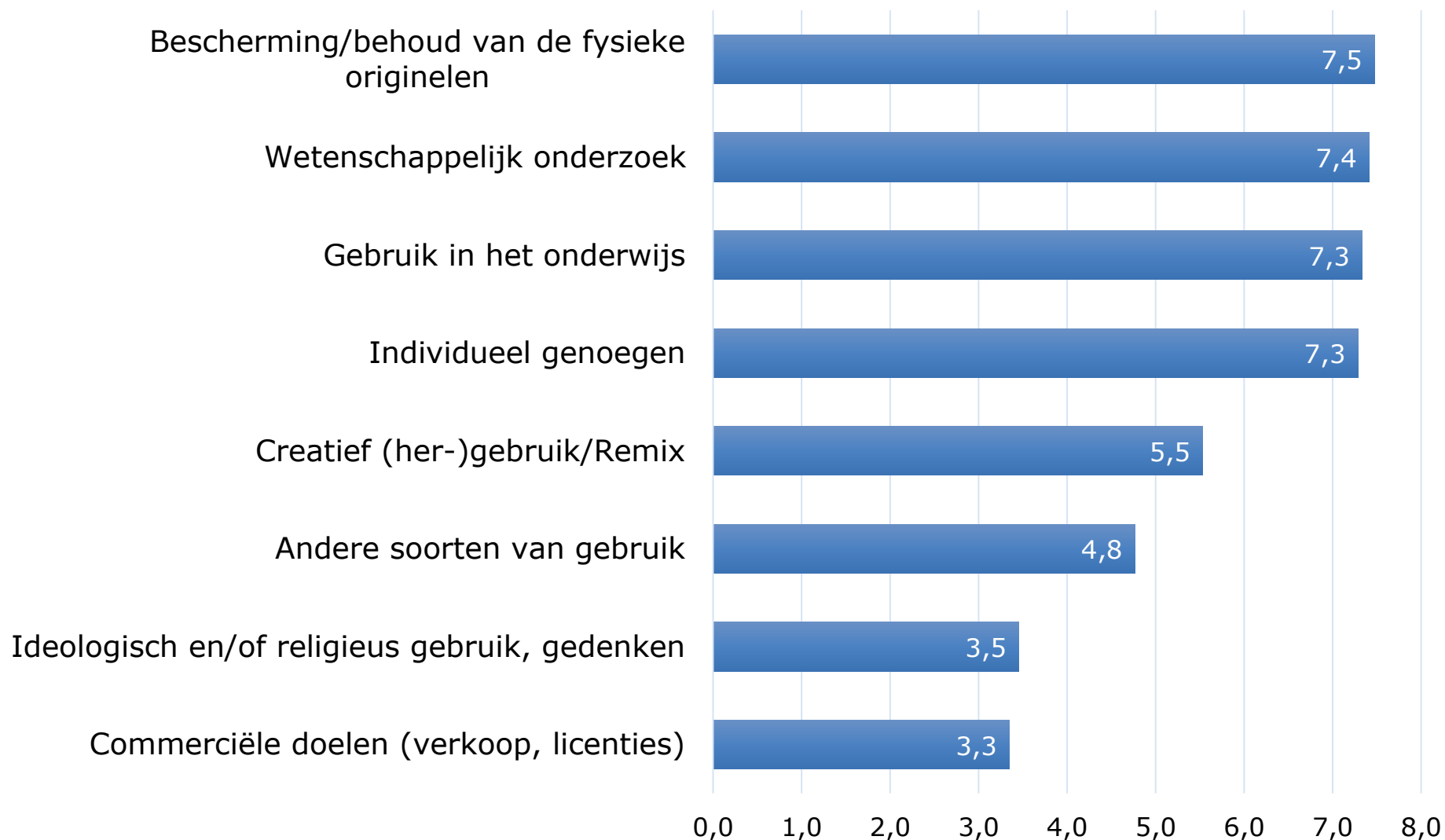
“Libraries were never warehouses of books.
They have always been and always will be
centers of learning.”

(Robert Darnton, The case for books)

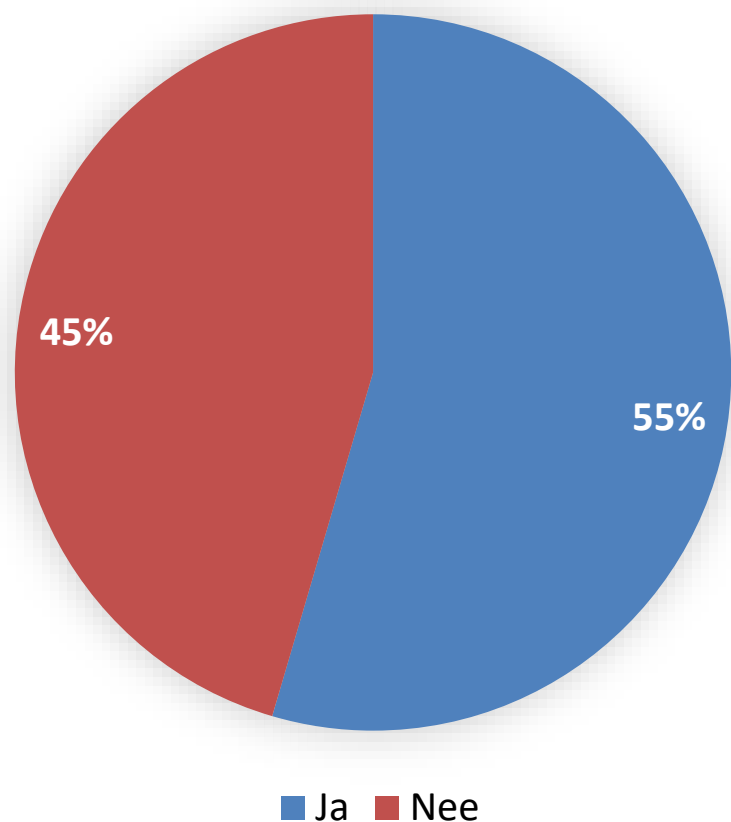
Redenen tot digitalisering voor de instellingen (n=89)

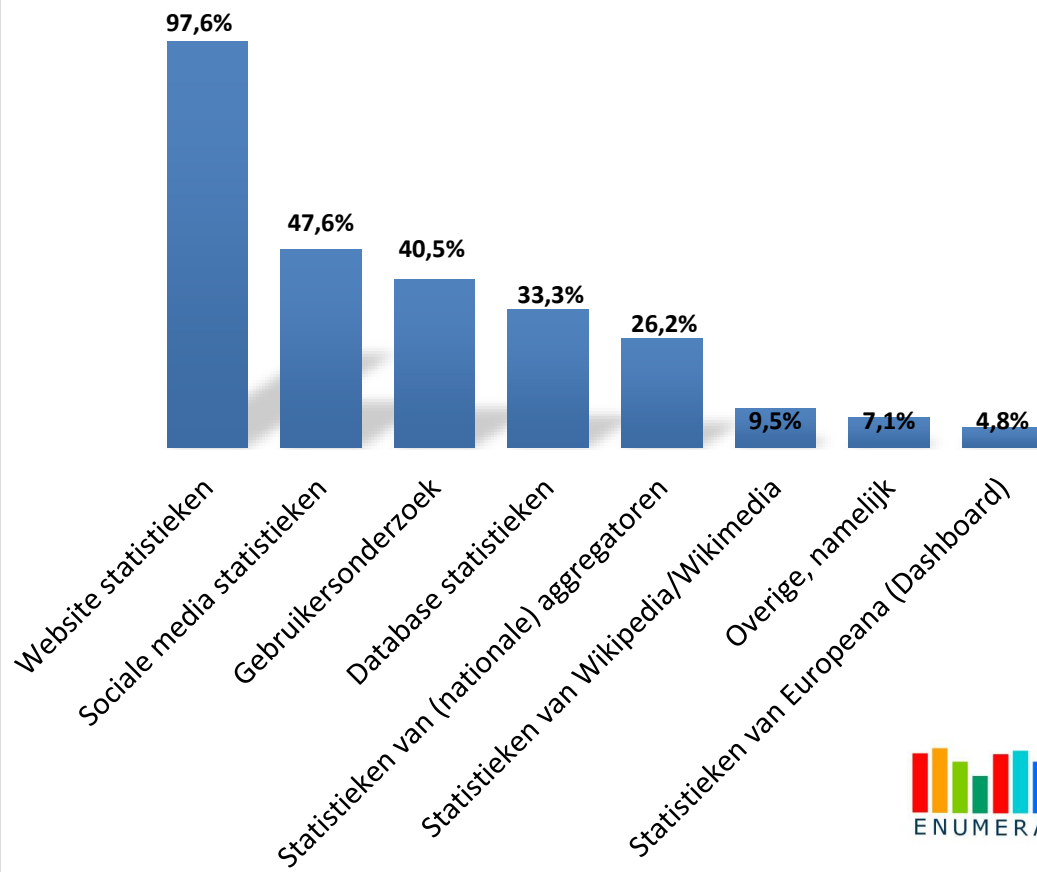

Gebruikersonderzoek door Nederlandse erfgoedinstellingen

Meet je organisatie het gebruik van je digitale collecties? (n=77)

Hoe wordt digitaal gebruik gemeten? (n=42)

YouTube <http://youtu.be/aXV-yaFmQNk> Bladeren

A Magazine Is an iPad That Does Not Work.m4v

UserExperiencesWorks **+** Abonneren 3 video's ▼

Gebruikersgedrag verandert...

Bankieren

Status

Vermaak

Profiling

Betrouwbare informatie

Kennis

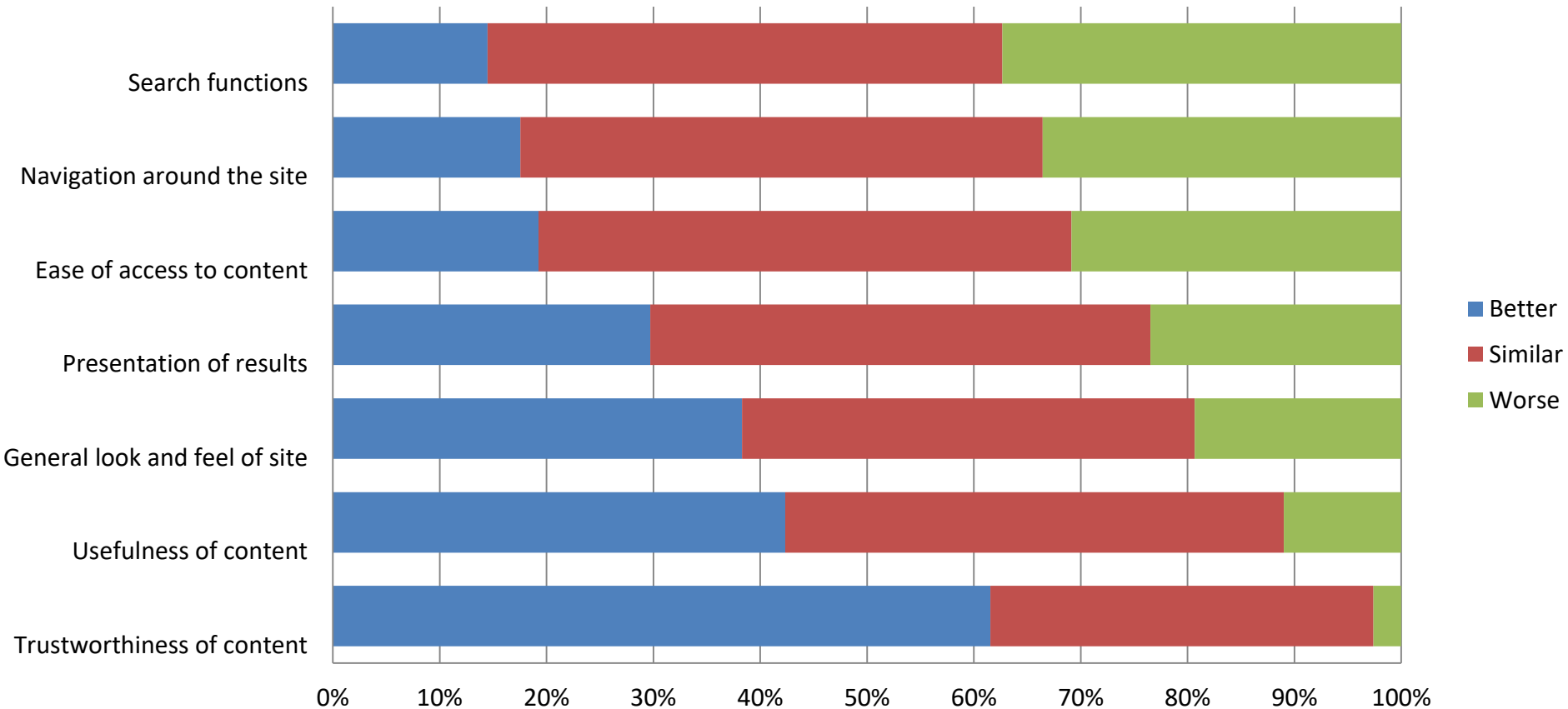
Communicatie / interactie

Wat waarderen gebruikers?

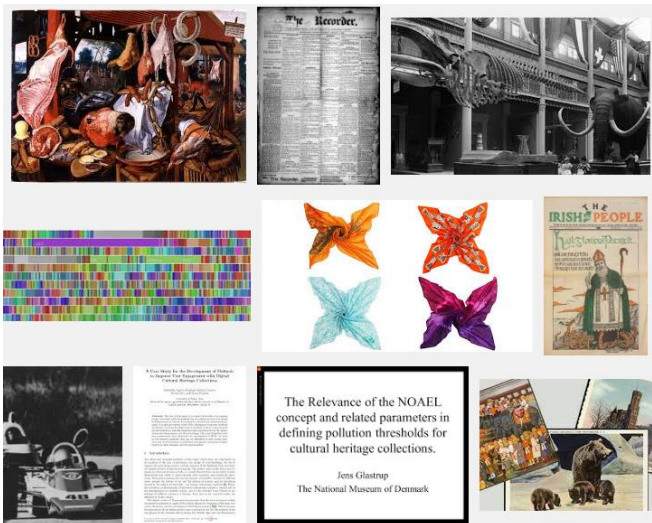
EUROPEANA - ONLINE VISITOR SURVEY

Chart 6 - Europeana - Rating against main competitor

De gebruiker centraal!?

erfgoedsector:

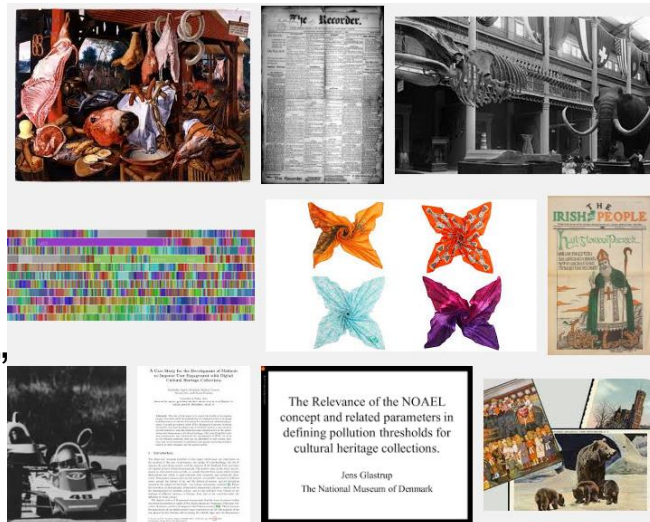
“Users follow data”

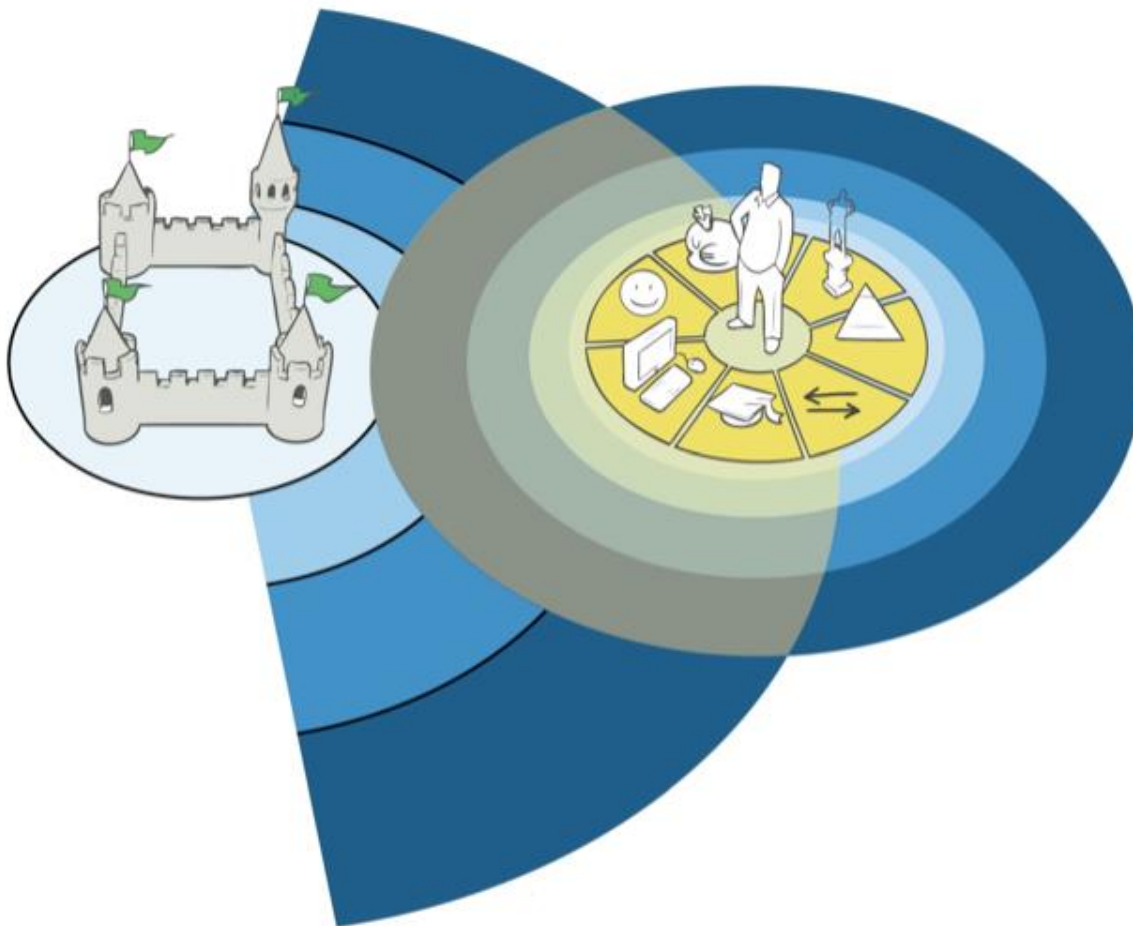

ICT-bedrijven:

“Data follow users”

...het gaat om het vinden van de 'sweet spot' tussen vraag en aanbod

Deel je kennis over digitalisering!

www.den.nl
[@stichtingDEN](https://twitter.com/stichtingDEN)
marco.deniet@den.nl